

N:o 6.

Af Herr Svanberg: Om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om granskning och omarbetning i vissa delar af förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864.

Utan tvifvel är den s. k. arbetarefrågan, ej minst med hänsyn till arbetsgifvares och arbetares inbördes ställning, att betrakta såsom en af samtidens mest maktpåliggande, hvarföre också inom allt flera af de civiliserade länderna åt dess ändamålsenliga lösning egnats en synnerlig omtanke. Af en hvar, som med någon uppmärksamhet följt vårt lands industriella utveckling, lärer kunna förväntas ett medgifvande, att nu gällande Kongl. Maj:ts nådiga förordning angående utvidgad näringsfrihet af den 18 Juni 1864, och som motsvarar förut varande fabriks- och handtverksordning, är i flera hänseenden otillfredsställande och snarare gifver anledning till försvagande än befastande af det moraliska band mellan arbetsgifvare och arbetare, hvilket dock utgör hufvudvilkoret för såväl ömsesidigt rättrådigt behandling, som för arbetsskicklighetens höjande och uppmuntran. Författningen stadgar visserligen ganska strängt ansvar, såväl å husbonde som tjenare, för uraktlåten efterlefnad af författningens stadganden; men dels har i allmänhet, såväl å ena som andra sidan, föreställningen om det välgörande inflytandet af så obegränsad frihet som möjligt, gjort hvarje lagbud om strängare ordning i hit hörande förhållanden nära nog maktlöst, och dessutom har det, efter mitt förmenande, varit ett misstag, då uti omnämnda författning hänvisas till tjenstehjonsstadgan samt, för tvisters afgörande, till domstol eller poliskammare. Det borgerliga elementet i städerna sorterade i forna tider, ej så mycket under legostadgan, med hänsyn till arbetarens ställning, som fastmer under särskilda ordningsstadgar, hvaraf vid öfvergången vardt en naturlig påföljd, att en mängd oordningar kunde uppstå och beklagligen ännu fortgå,

till olägenhet ej mindre för hvarje arbetsgifvare, som älskar ordning, än äfven för mången arbetare, som sålunda ej får allt ifrån ungdomsåren lära sig förstå den stora skilnaden mellan frihet och sjelfsvåld.

Det torde väl numera näppeligen finnas någon enda industriidkare så oförnuftig, att han önskar se skråväsendet i sin forna gestaltning åter infördt; men lika visst som det är att skråväsendet i sitt föråldrade skick hade många fel, lika säkert är det äfven, att man bör söka i lämpliga hänseenden väcka till lif den hufvaderliga myndighet, som förr utgjorde den ledande grundtanken uti förhållandet mellan mästare och arbetare. Just detta band skall å ena sidan erinra arbetsgifvaren, att han mot arbetarne har en vidsträcktare skyldighet än att endast utgifva en ofta nog knapp arbetspenning, och å den andra hos arbetaren underhålla den uppfattning, att sämja och förtroende inbördes mellan den gifvande och den mottagande skall allra säkrast trygga arbetaren mot en bekymmersam och osäker framtid.

Vid det allmänna industriidkaremötet i Stockholm 1876 fattades af de från nästan alla delar af vårt land tillstädeskomna industriidkarne beslut att ingå till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan om ändring i nu gällande författning rörande förhållandet emellan arbetsgifvare och arbetare; men ehuru så lång tid förflutit, och ehuru, såsom jag har anledning förmoda, vederbörande blifvit i ämnet hörde, har ej hittills under förflutna sex åren någon åtgärd till följd af den underdåniga framställningen vidtagits. Äfven vid nationalekonomiska mötet i Malmö 1881 väcktes af en aktad ledamot förslag om förändrade bestämmelser i administrativt hänseende för vårt lands industri, grundande sig, som jag förmodar, hufvudsakligen på de lagar, som i detta hänseende äro gällande uti konungariket Würtemberg, och mötet uttalade sig för hufvudgrunderna af förslaget på särdeles erkännande sätt. Någon frukt häraf har dock hittills icke trädt i dagen.

På grund af såväl hvad jag här anfört som med anledning af de oändligt många klagomål, hvilka till mig framkommit från industriidkare, men främst likväl på grund af den omtanke, som jag städse hyst för arbetarnes sanna bästa, vågar jag härmed vördsamligen föreslå,

att Riksdagen ville besluta till Kongl. Maj:t ingå med underdånig skrifvelse, hvori anhålles, det Kongl. Maj:t täcktes låta den här omförmälda förordningen af den 18 Juni 1864 ofördröjligen utaf sakkunnige personer undergå en granskning och i vissa delar omarbetas, för att, i öfverensstämmelse med hvad i åtskilliga andra industriidkande länder redan är i sådant hänseende gällande, få såväl tidsenliga bestämmelser vidtagne för ordnande af arbetsgif-

vares och arbetares ömsesidiga förhållande till hvarandra, som ock föreskrifters meddelande för obligatoriskt inrättande af fabriks- och handtverksföreningar, i ändamål att såmedelst säkrast betrygga och främja det industriella lifvets och arbetsskicklighetens utvecklande i vårt land.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt.

Stockholm den 25 Januari 1883.

C. Th. Swanberg.

N:o 7.

Af Herr Holdo Stråle: Angående aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om anbringande af elektrisk belysning i Kongl. Biblioteket.

Vid 1880 års riksdag, väcktes af en numera afliden ledamot af Första Kammaren i motion N:o 49 ett förslag »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla det Kongl. Maj:t efter infordrande af nödiga upplysningar angående bästa nu kända sätt att anbringa elektrisk belysning i bibliotek, täcktes i afseende å Kongl. Bibliotekets förseende med sådan upplysning och kostnaden därför göra den framställning till nästa Riksdag, som Kongl. Majt i nåder pröfvar omständigheterna påkalla.»

Första Kammarens Första Tillfälliga Utskott, till hvars handläggning ärendet öfverlemnades, tillstyrkte Riksdagens bifall till förslaget. Skälen dertill voro hufvudsakligen de af motionären anförda, nemligen:

att öfverbibliotekarien i sina årsberättelser åren 1878 och 1879 erinrat om nyttan och behofvet af att Kongl. Biblioteket jemväl på eftermiddagarne kunde blifva tillgängligt i synnerhet för den del af allmänheten, som af tienst-